

BIENVENUE
WILLKOMMEN
BENVENUTI
WELCOME
BEM-VINDO
BIENVENIDA
MIRÉ SE VJEN
DOBRODOŠLI
HOŞGELDİNİZ
KU SOŌ DHOWOW
BUN VENIT
SZERENCSESEN ERKESZTEK
VÍTEJTE
أهلا وسهلا

NEUCHÂTEL

RÉPUBLIQUE ET CANTON DE NEUCHÂTEL
COMMUNES NEUCHÂTELOISES

NEUCHÂTEL

SERBO-CROATE | 2020

Dobrodošli u kanton Nešatel

*Dobrodošli
u kanton Nešatel*

BIENVENUE
WILLKOMMEN
BENVENUTI
WELCOME
BEM-VINDO
BIENVENIDA
MIRË SE VJËN
DOBRODOŠLI
HOŞGELDİNİZ
KU SOO DHOWOW
BUN VENIT
SZERENCSESEN ERKESZTEK
VÍTEJTE
أهلا وسهلا

NEUCHÂTEL

Sadržaj

	STRANA
Dobrodošli u kanton Nešatel	1
Karta kantona Nešatel	2-3
Opšta obaveštenja	4
■ Nešatel predstavlja	4
■ Ako su vam potrebni pomoc i obaveštenja	4
Kontakti za informacije	5-6
■ Služba za multikulturalno povezivanje	5
■ Korisni Internet sajтови	5
■ Brojevi hitnih službi	6
■ Pravni saveti	6
■ Služba za carinske informacije	6
Šta treba da znate	7-14
■ Boravišna dozvola	7
■ Glasačko pravo strankinja i stranaca	7
■ Sticanje državljanstva	7
■ Zdravstveno osiguranje	8
■ Porezi	9
■ Vozačka dozvola	10
■ Škola	10
■ Predškolski prihvati i boravak	11
■ Plan vezan za karijeru	11
■ Traženje posla	11
■ Priznanje stručnih kvalifikacija	12
■ Studije i stručna obuka	12
■ Obrazovanje odraslih osoba	13
■ Tečajevi francuskog jezika i poznavanje Švajcarske i kantona Nešatel	14

Dobrodošli u kanton Nešatel

Bilo da dolazite iz nekog drugog dela Švajcarske, iz neke susedne zemlje ili negde iz daleka, srećni smo da vas primimo.

Sa svojim jezerom i svojim visoravnima, sa svojim predivnim pejzažima i sa svojom dobro zaštićenom prirodom, Nešatel nudi životno okruženje na visokom novou. Zahvaljujući visokoj tehnologiji svoje industrije i stručnim kompetencijama svoje radne snage, Nešatel ima veliku reputaciju. Širom sveta nešatelski proizvod je sinonim za kvalitet.

Kanton Nešatel neguje duh otvorenosti i sprovodi jednu multikulturalnu politiku koja teži jedankosti, dostojanstvu i blagostanju jednakim za sve. Različitost porekla, religija i kultura izvor su dodatnog bogatstva za kanton i njegovo stanovništvo.

Putem ove brošure mi vam želimo dobrodošlicu i predlažemo vam izvestan broj adresa i obaveštenja koji mogu da vam budu od koristi.

Danas ste naši susedkinje i susedi, a sutra, nadamo se, bićete naši prijateljice i prijatelji.

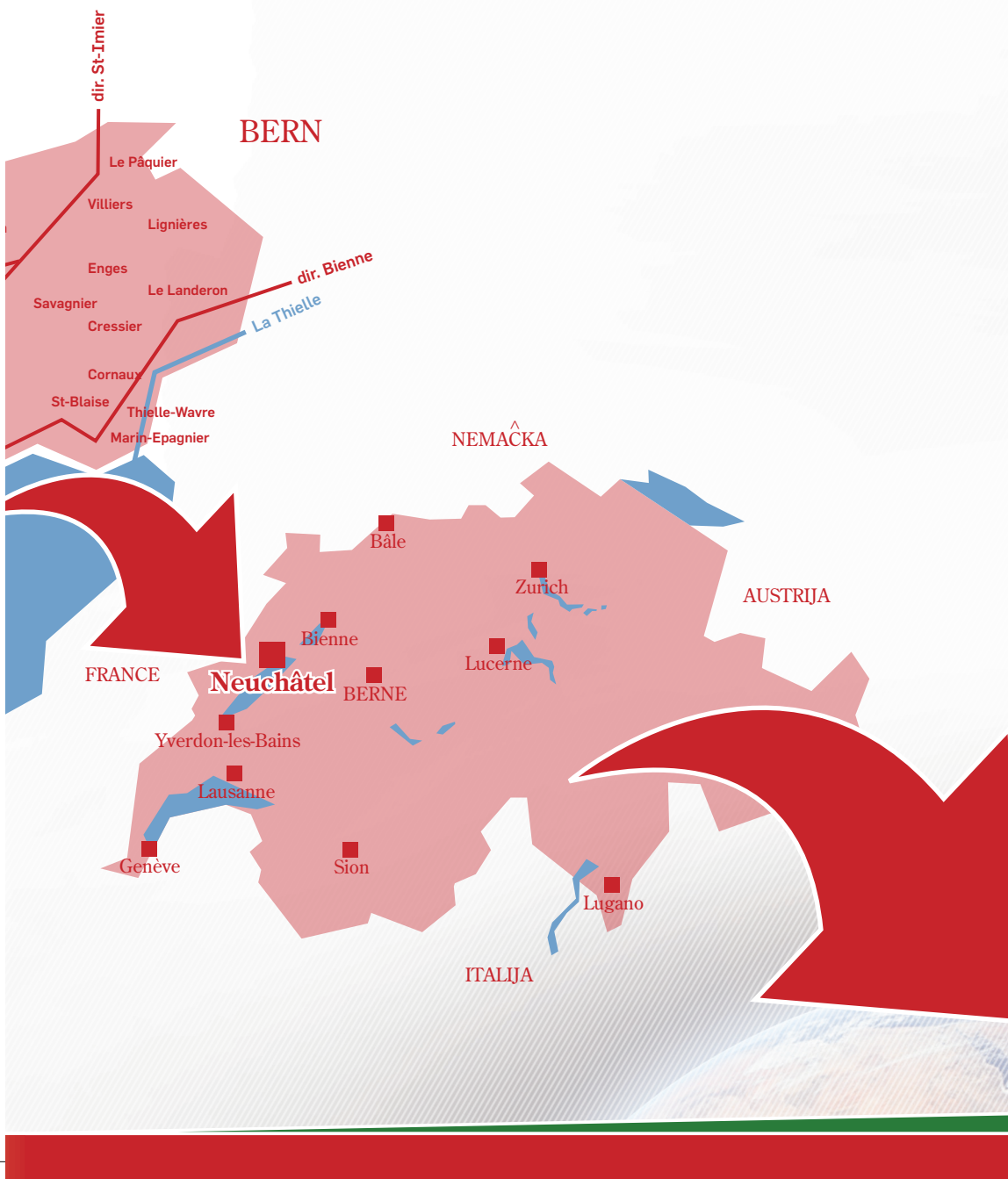
Vlada Republike i kantona Nešatel

(Gouvernement de la République et Canton de Neuchâtel)

Društvo za integraciju i multikulturalno povezivanje

(Communauté pour l'intégration et la cohésion multiculturelle, CICM)

Opšta obaveštenja

KANTON NEŠATEL PREDSTAVLJA...

- Površinu od 803 km².
- Ukupan broj stanovnika iznosi otprilike 176'000 ljudi od kojih je 45'000 (~25%) poreklom iz više od 150 različitih zemalja.
- Jedan od 26 kantona i polukantona koji sačinjavaju Švajcarsku; kanton u francuskom govornom području.
- Iznad svega kanton koji je tradicionalno gostoljubiv i čija je ekonomska, socijalna i kulturna istorija često bila obeležena istorijom neprekidnih imigracija.

AKO SU VAM POTREBNI POMOĆ I OBAVEŠTENJA

- Obratite se prvenstveno službi za kontrolu stanovništva u vašoj opštini stanovanja; **poželjno je da odete lično u opštinsku administraciju.**
- Isto tako moguće je obratiti se Regionalnom socijalnom uredu (Les guichets sociaux régionaux GSR) za bilo koji zahtev za socijalna prava i savete ili Službi za multikulturalno povezivanje (COSM) za savete i informacije vezane za boravak u Švajcarskoj.

Regionalni socijalni ured (Guichet social régional)
Služba za multikulturalno povezivanje

www.ne.ch/saso/gsr
www.ne.ch/cosm

Kontakti za informacije

BROJEVI HITNIH SLUŽBI

Policija	117
Vatrogasci (Feu)	118
Pomoć na putu (Secours routier)	140
Udruženje Pružena ruka (La main tendue)	143
Ambulantne usluge (Ambulances)	144
Slučajevi trovanja (Intoxications)	145

PRAVNI SAVETI

Rue des Beaux-Arts 11, prvi sprat (sredom od 16h00 do 19h00)
2000 **Neuchâtel**

www.oan.ch

Rue du Rocher 1 (četvrtkom od 16h00 do 19h00)
2300 **La Chaux-de-Fonds**

www.oan.ch

Usmeno mišljenje i savet o postupku koji treba slediti pruža advokat koji deluje na dobrovoljnoj osnovi. Potrebno je, međutim, platiti 30 franaka za administrativne troškove. Ljudi se primaju bez zakazivanja, prema redosledu dolaska.

SLUŽBA ZA CARINSKE INFORMACIJE

Ova služba vam daje obaveštenja po pitanju slobodnog protoka osoba, robe i usluga u Evropi:

Información Servicio de Aduana (Infos Douane Service) (Francia)
0811 20 44 44 (métropole)
+33 1 72 40 78 50 (hors métropole)

www.douane.gouv.fr

Centrala za carinske informacije za Švajcarsku (Centrale de renseignement de la douane)
+41 58 467 15 15

Šta treba da znate

BORAVIŠNE DOZVOLE

Obaveštenja koja se tiču dozvola za boravak možete dobiti u vašoj opštini stanovanja ili u:

Službi za migracije
(Service des migrations SMIG)
Rue de Tivoli 28
2003 Neuchâtel

032 889 63 10
www.ne.ch/smig

Službi za multikulturno povezivanje (COSM) koji vam stavlja na raspolaganje svoje usluge po pitanju različitih vrsta dozvola za boravak i nastanjivanje.

GLASAČKO PRAVO STRANKINJA I STRANACA

Establecerse en el cantón de Neuchâtel, es implicarse concretamente en la sociedad con la participación en la vida política o también manifestar su total pertenencia adquiriendo la nacionalidad suiza.

Danas strani državljani koji imaju dozvolu za nastanjivanje (dozvola C) počev od 18. godine starosti mogu:

- Glasati i biti izabrani u organe vlasti na opštinskom nivou nakon najmanje godinu dana boravka u kantonu.
- Glasati na kantonalnom nivou nakon najmanje pet godina boravka u kantonu.

Za sva obaveštenja obratite se vašoj opštini stanovanja.

STICANJE DRŽAVLJANSTVA

Švajcarska nacionalnost stiče se srodstvom i usvajanjem (sticanje po sili zakona) ili naturalizacijom (sticanje po odluci organa vlasti). Ona je značajna etapa za potpunu integraciju u život zemlje. Zakon predviđa dve procedure:

- Olakšana naturalizacija u prvom redu se odnosi na osobe koje su sklopile brak sa osobama švajcarske nacionalnosti, ali zakon predviđa i druge specifične slučajeve. Olakšana naturalizacija je u nadležnosti Državnog sekretarijata za migracije (SEM), koji samostalno odlučuje da li će je odobriti ili odbiti.

Šta treba da znate

- Obična naturalizacija je procedura koju mora da prođe svaka osoba koja je zainteresovana za dobijanje švajcarske nacionalnosti, a koja ispunjava zakonom propisane uslove, kao i osobe koje su u registrovanoj partnerskoj vezi sa osobom švajcarske nacionalnosti. Da bi se podneo zahtev za običnu naturalizaciju, osoba mora da poseduje odobrenje boravišta (dozvola C) na svoje ime, da je provela u Švajcarskoj ukupno 10 godina sa stalnom dozvolom boravka, od toga 3 godine od 5 koje su prethodile podnošenju zahteva, i da ima prebivalište u kantonu Nešatel od pre 2 godine. Godine provedene u Švajcarskoj u dobu između 8 i 18 godina računaju se dvostruko, ali u svakom slučaju efektivni boravak treba da je trajao najmanje 6 godina. Za registrovano partnerstvo, treba imati boravak od 5 godina ukupno, od toga jednu godinu pre podnošenja zahteva i 3 godine u registrovanoj partnerskoj zajednici. Uz to, dužina boravka provedena sa statusom tražitelja azila (dozvola N) ili studenta ne uzima se u obzir. U obzir se uzima samo polovina dužine boravka s F dozvolom (privremeni prijem).

Zakon propisuje i druge kriterijume i uzima u obzir različite slučajeve. Administrativna procedura naturalizacije može trajati do dve godine.

Obaveštenja:

- U opštini prebivališta
- U Pravnoj službi – odsek za naturalizaciju
Rue de Tivoli 22, 2000 **Neuchâtel**
- U Službi za multikulturalnu koheziju
Place de la Gare 6, 2300 **La Chaux-de-Fonds**

032 889 41 14

www.ne.ch/naturalisation

032 889 74 42

www.ne.ch/cosm

ZDRAVSTVENO OSIGURANJE

Za pokrivanje zdravstvenih usluga obavezno je za sva lica koja imaju prebivalište u Švajcarskoj prema Saveznom zakonu o zdravstvenom osiguranju (u daljem tekstu: LAMal). Svako je lično odgovoran za prijavu na osiguranje i treba da je izvrši u roku od 3 meseca od prijave prebivališta. Ako nijedan osiguravač ne prijavi samoinicijativno u tom roku da ste se prijavili na osiguranje, **Kantonalna kancelarija za zdravstveno osiguranje (OCAM)** vam upućuje pismo kako bi saznala ime izabranog osiguravača prema LAMal. Ako odgovor izostane, Kantonalna kancelarija za zdravstveno osiguranje će proglasiti da ste se automatski prijavili kod jednog od poznatih osiguravača, bez obzira na visinu premije osiguranja.

Ako se rok ispoštuje, prijava na osiguranje počinje da važi od upisa u službu za kontrolu stanovnika vaše opštine. Ako prekoračite rok (duže od 3 meseca), osiguranje počinje da važi od datuma pristupa. U tom slučaju treba da platite dodatak po osnovu premija. U nekim posebnim slučajevima može doći do oslobođanja od plaćanja, pre svega u slučaju plaćanja radi koordinacije u oblasti socijalnog osiguranja na nivou Evropske unije/Evropske asocijacije za slobodnu trgovinu.

Šta treba da znate

Osiguravači su dužni da prihvate vaš zahtev za pristup zakonu LAMaL, bez obzira na vaše starosno doba ili/i vaše zdravstveno stanje (nema zdravstvenog formulara). Davanja koja obezbeđuje obavezno osiguranje ista su za sve osiguravače. Pre odlučivanja o tome kod kog osiguravača se prijaviti, važno je uporediti premije različitih osiguravajućih društava za zdravstveno osiguranje, kao i različite predložene posebne oblike osiguranja (opciona franšiza, ograničeni izbor obezbeđivača usluga ili osiguranje sa bonusom i sl). Premije se znatno razlikuju u zavisnosti od izabranog modela.

Kantonalna kancelarija za zdravstveno osiguranje
(Office cantonal de l'assurance maladie OCAM)
 Espace de l'Europe 2
 Case postale 716
 2000 Neuchâtel

032 889 66 30
www.ne.ch/ocam

POREZI

Sve rezidentkinje i rezidenti kantona treba da prijave prihod i imovinu stečene u Švajcarskoj i/ili u inostranstvu. Strani državljani koji nemaju radnu dozvolu (dozvola C) podležu porezu na izvoru. Treba reći da lica koja ispunjavaju te uslove, ali su venčani sa licem koje ima švajcarsko državljanstvo ili je nosilac C dozvole, ne podležu porezu na izvoru. Za sve dodatne informacije, možete posetiti internet stranu **poreske službe** (SCCO): www.ne.ch/scco.

Kako bi tržište rada ostalo zdravo, oporezivanje bilo pravično i pružila se pomoć onima kojima je to potrebno, kanton Nešatel je pojačao sredstva za borbu protiv rada na crno, poreskih prevara i zloupotrebe socijalnih davanja (kampanja „Réglo“). Ne samo da zloupotrebe imaju negativno dejstvo na društvo, već mogu imati i dramatične posledice na lica koja varaju:

- Pravna, čak krivična gonjenja
- Oslabljena pozicija za odbranu svojih prava i rizik od zaduživanja
- Gubitak boravišne dozvole za strance
- Smanjena finansijska sredstva za penziju i u slučaju nesreće

www.ne.ch/reglo

Informacije i saveti:

Domen “Prijavljeni posao (Travail déclaré) ”: Office des relations et des conditions de travail (SEMP), rue du Parc 117, 2300 La Chaux-de-Fonds, au 032 889 68 89.

Domen “Plaćeni porezi (Impôts payés)”: Service des contributions (SCCO), rue du Docteur Coullery 5, 2300 La Chaux-de-Fonds, au 032 889 77 77.

Šta treba da znate

VOZAČKA DOZVOLA

Inostrane vozačke dozvole priznaju se u Švajcarskoj i mogu se koristiti za vožnju u privatne svrhe tokom najduže godinu dana.

Za vožnju nakon godinu dana ili profesionalnu vožnju potrebno je da aktuelnu vozačku dozvolu zamenite švajcarskom dozvolom kod **kantonalne službe za automobile i plovidbu (SCAN)**.

Postupak promene je dostupan na sledećoj adresi: www.scan-ne.ch/permisetranger
Pažnja, može se razlikovati u zavisnosti od zemlje u kojoj ste dobili dozvolu i kategorija za koje ste položili.

SCAN

Secteur admin. conducteurs
Malvilliers
Champs-Corbet 1
2043 **Boudevilliers**

www.scan-ne.ch

ŠKOLA

Sva deca su prihvaćena u obavezne škole u kantonu Nešatel.

Neophodna obaveštenja možete da dobijete u vašoj opštini stanovanja. Sa 4 godine starosti vaše dete počinje obavezno školovanje koje traje 11 godina. Vaše dete može isto tako pohađati školu za maternji jezik i kulturu organizovane od strane konzularnih službi ili zajednica stranaca. Na kraju obaveznog školovanja učenici mogu da nastave svoje studije ili školovanje za neko drugo zanimanje ili neki zanat.

Sve potrebne detalje možete da dobijete u:

Službi za obavezno školovanje
(Service de l'enseignement obligatoire)
Rue de l'Écluse 67
2001 **Neuchâtel**

032 889 69 20
www.ne.ch/seo

Šta treba da znate

PRIZNANJE STRUČNIH KVALIFIKACIJA

Priznanje inostranih diploma od strane organa vlasti neophodno je za mnoge profesije. U Švajcarskoj, nadležni organi za priznanje diploma razlikuju se u zavisnosti od profesije.

Državni sekretarijat za obrazovanje, istraživanja i inovacije (SEFRI) 058 462 28 26
Kontakt adresa za priznanje diploma i stručnih kvalifikacija www.sbf.admin.ch/qualification

Članom 32 Savezne uredbe o stručnom obrazovanju omogućava se odraslim licima da dobiju saveznu potvrdu o osposobljenosti (CFC) bez učenja uz slobodno pojavljivanje na završnim ispitima, nakon eventualnog praćenja pripremnih časova ili overe stečenog iskustva (VAE). Zainterosovana lica treba prvo da se obrate kantonalnoj službi za školsko i stručno usmeravanje (OCOSP). www.ne.ch/ocosp

STUDIJE I STRUČNA OBUKA

Služba za dalje obrazovanje i usmeravanje

(Service des formations post-obligatoires et de l'orientation SFPO)

Espacité 1
2300 La Chaux-de-Fonds

032 889 69 40
www.ne.ch/sfpo

Međuopštinski obrazovni centar za planinsko područje Nešatela

(Centre interrégional de formation des Montagnes neuchâteloises CIFOM)

Rue de la Serre 62
2300 La Chaux-de-Fonds

032 886 30 00
www.cifom.ch

Stručni centar za obalsko nešatelsko područje

(Centre professionnel du Littoral neuchâtelois CPLN)

Rue de la Maladière 84
2000 Neuchâtel

032 717 40 00
www.cpln.ch

Univerzitet

Avenue du 1er-Mars 26
2000 Neuchâtel

032 718 10 00
www.unine.ch

Šta treba da znate

Stručni centar za poslove na stambenoj izgradnji
(Centre professionnel des métiers du bâtiment CPMB)
 Les Longues-Raies 11
 2013 Colombier

032 843 48 00

www.cpmb.ch

Javna služba za stipendije
(Office des bourses)
 Espace de l'Europe 2
 2000 Neuchâtel

032 889 69 02

www.ne.ch/bourses

OBRAZOVANJE ODRASLIH OSOBA

Služba za zapošljavanje
(Service de l'emploi)
 Rue du Parc 119
 2301 La Chaux-de-Fonds

032 889 68 12

www.ne.ch/sempe

Nešatelski centar za stručnu integraciju
(Centre neuchâtelois d'intégration professionnelle CNIP)
 Site Dubied 12
 2108 Couvet

032 889 69 25

www.cnip.ch

Nešatelski narodni univerzitet
(Université populaire neuchâteloise)
 Rue de la Maladière 84
 2000 Neuchâtel
 Rue de la Serre 62
 2300 La Chaux-de-Fonds

www.cpln.ch/upn

032 725 50 40

032 886 31 10

OSEO Neuchâtel
 Rue de la Promenade 5
 2105 Travers

032 886 43 84

www.oseo-ne.ch

Udruženje za čitanje i pisanje
(Association Lire et Ecrire)
 Rue du Doubs 103, 2300 La Chaux-de-Fonds
 Rue Louis-Favre 1, 2000 Neuchâtel

032 914 10 81

www.lire-et-ecrire.ch

Šta treba da znate

TEČAJEVI FRANCUSKOG JEZIKA I POZNAVANJE ŠVAJCARSKE I KANTONA NEŠATEL

Služba za multikulturalno povezivanje (service de la cohésion multiculturelle, COSM) može vam pružiti informacije i uputiti vas prema postojećim ponudama tečaja francuskog jezika kao i drugim korisnim kursevima (računanje, IKT itd.).

Usluga takođe nudi kurseve za sticanje znanja o Švajcarskoj i kantonu Neuchâtel, kao što je "Program integracije i građanskog znanja" (Programme d'intégration et de connaissances civiques PICC) ili kurs "Živeti u Švajcarskoj i u Nešatelu (Vivre en Suisse et à Neuchâtel) " namenjen kandidatkinjama i kandidatima za naturalizaciju.

Za sve informacije obratiti se:

Službi za multikulturalno povezivanje
(Service de la cohésion multiculturelle)
Place de la Gare 6
2300 **La Chaux-de-Fonds**

032 889 74 42
www.ne.ch/cosm

ne.ch

RÉPUBLIQUE ET CANTON DE NEUCHÂTEL

SERVICE DE LA COHÉSION

MULTICULTURELLE

PLACE DE LA GARE 6

2300 LA CHAUX-DE-FONDS

T +41 (0)32 889 74 42

F +41 (0)32 722 04 04

www.ne.ch/migrationsetintegration